

Slovenski Dom.

Napredno kmetsko glasilo.

Izhaja vsako soboto in velja za vse leto za Avstro-Ogrsko 3 krone, za Nemčijo in druge dežele 4 krone, za Ameriko 1 dolar.

Posamezne številke veljajo 10 vinarjev.

Za oznanila se računa: trisopna petit-vrsta 14 vin., vsa stran 48 K, pol strani 24 K, četrt strani 12 K, osmina strani 6 K. Pri vseletni inserciji primeren popust.

Dopisi se naj frankirajo in pošiljajo na uredništvo »Slovenskega Doma« v Ljubljani, Knaflcova ulica št. 5. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina in oglasi se naj pošiljajo na upravnništvo »Slov. Doma« v Ljubljani.

Pravi trenotek.

Klerikalna stranka na Kranjskem je danes v svojem bistvu in svoji glavi vsa razjedena, nestalna in pohujšana. Prišla je Kamila Theimer z Dunaja in z gorečo bakljo posvetila ter osvetila prvi glavi v stranki. Duševni voditelj stranke, prvi oznanjevalec in izvrševalec evangelija: pobite naprednjake; kdor ni z nami, tega s kolom po glavi! t. j. **dr. Janez Evangelist Krek je izginil s površja.** Udarci Kamile Theimer so bili tako močni, da je dr. Kreka zmanjkalo. Ni ga na Dunaju, kjer bi se moral udeleževati sej državnega zbora, ni ga v Ljubljani, in če bi kdo hotel danes z njim govoriti, ga ne najde: **izginil je!**

Prav nič ga ni škoda, če za vedno izgine iz političnega življenja, en rabelj bo manj na svetu! Škoda je le njegovega talenta, kajti ne more se oporekati, da je bil izredno bistroumene glave in imel dobre duševne zmožnosti, ki jih je pa — **on kot duhovnik — izrabljaj s surovo silo, mesto s križem s krvavo sekuro v razvoj klerikalne stranke** in po njegovi želji v pobitje **vseh njenih nasprotnikov.** To se mu ni posrečilo, čeprav je stranko spravil na vrhunec moči, v kar so mu bila dobra vsa sredstva, dostojna in nedostojna, verska in rabeljska.

Toda povračilo je prišlo, storil je sramotno politično smrt, **zadano mu od ženske roke.** — Nismo zlobni, zato rečemo: Naj v miru počiva!

Drugi voditelj klerikalne stranke, oziroma na zunaj, kjer je treba nastopati in reprezentirati prvi, je **dež. glavar dr. Šušteršič.** Ta ni tako nevaren naprednjakom kakor dr. Krek. Dočim je dr. Krek vse svoje osebne koristi zapostavljal koristim stranke, je dr. Šušteršič vedno le gledal na svojo korist. Hotel je od vsega početka vladati, hotel je postati bogat, vpliven in le s tega stališča se je zapisal nekdanji strastni nasprotnik klerikalcev klerikalni stranki, ker je po nji in z njeno pomočjo hotel zlesti visoko, kakor je primerno njegovi visoki glavi. Še nikoli se ni zavzel za

koristi slovenskega naroda, ker mu tudi nikoli nič ni bilo do Slovencev. Kolikokrat se je postavil v direktno nasprotje s svojo stranko, ki je hotela uvaževati splošen glas slovenskega ljudstva za ostrejšo nastopanje v državnem zboru ali v strankinem časopisju! Podal je dostikrat izjave in popravke, ki so jih obsojali vsi klerikalci. In zakaj ga drži klerikalna stranka, zakaj ga ima na zunaj celo za voditelja in predstavitelja?

Ker ima tako malo ali nič mož posvetnega stanu, ki bi jo mogli na z. naj z. opati. Dr. Šušteršič je t. gosposkega stanu, sin višjega uradnika, ki je že od mladosti vajen olike in občevarja z boljšo gospodo, ki zna tudi govoriti in se imenitno razume na politiko, to je na kravje kupčije z vlado, ki daje za vsako izdajstvo na narodnem slovenskem telesu mastno odškodnino klerikalni stranki. In čeprav vedo ti ljudski osrečevalci, da zasleduje dr. Šušteršič le osebne koristi, da hoče le nasiti svojo nezmerno častihlepnost, ga imajo v prvi vrsti, ker ima stranka **tudi koristi od tega.**

Znano je, da se je pred par leti hotelo ustanoviti posebno mesto jugoslovanskega ministra. Dr. Šušteršič je bil še preveč umazan od žlindre in ni imel upanja, da bi postal minister. Ali mislite, da je ta mož komu drugemu privoščil, da postane minister? Ne, rajši si je na vse kriplje prizadeval, da sploh ni prišlo do tega, čeprav bi bilo to neprecenljivega pomena za jugoslovanstvo, ko bi imelo zastopnika v vladi, v svetovalstvu krone.

In ko je odšel pl. Šuklje iz deželnega dvorca, ta stari politični lisjak, ki se mu je kljub široki politični vesti zastudilo protizakonito in rokovnjaško postopanje klerikalne stranke v deželi, je nastalo vprašanje, kdo mu postane naslednik kot deželni glavar. Na dr. Šušteršiča ni nihče v klerikalni stranki mislil, ker so tega rabili v državnem zboru in ker bi dr. Šušteršič ne hotel odložiti državnozborskega mandata, kar se ne sklada s sklepom klerikalne stranke, da ne sme nihče biti deželni odbornik ali deželni glavar ter državni po-

slanec obenem. Stranka je hotela nasvetovati vladi poslanca Povšeta kot deželnega glavarja, toda računala je brez dr. Šušteršiča. Ta je šel na Dunaj ter prosil ministrskega predsednika, naj se njega imenuje in kot protiuslugo se mu je ponudil, da mu pripelje v vladno stranko vse jugoslovanske poslance razen naprednih. Ministrski predsednik je sklenil to kupčijo z njim in dr. Šušteršič je postal deželni glavar. Klerikalnim voditeljem je pa pravil, ko je prišel z Dunaja, da ga je ministrski predsednik za božjo voljo prosil, naj prevzame častno mesto deželnega glavarja in da se je končno vdal tej prošnji.

Dosegel je torej čast deželnega glavarja vojvodine Kranjske, toda mandat državnozborskega poslanca je vseeno obdržal, ker hoče imeti slovenske in hrvaške klerikalne poslance na vrvi, da bodo vedno glasovali z vlado, bodisi da je to jugoslovanskim deželam v korist ali ne. Morda mu je pa tudi čast deželnega glavarja še premajhna, morda hoče zlesti še višje, kajti častihlepnost njegova ne pozna meje.

A tu je zopet posegla ženska roka vmes; Kamila Theimer se obrača v članke: »Kje je vlada?« v sobotnem »Slovenskem Narodu« naravnost na ministrskega predsednika gosp. Stürgkha, da odstrani s časti in odgovornosti polnega mesta deželnega glavarja, osebo dr. Šušteršiča.

Dr. Šušteršič pa molči na vse obdolžitve, njegova krokodilska koža prenese vse in kakor mi vemo, bi šel tudi molče naprej po svojem potu, toda ta slučaj je prenevaren, ob tej skali mu bo noga spodrsnila in padel bo, če se ne bo opral. Z molkom se le prizna, da je vse res, pravi stari latinski pregovor, zato naj se dr. Šušteršič opere, to je najmanj, kar zahteva javnost — namreč poštena klerikalna javnost — od njega. Če tega ne stori, potem tudi stranka, ki to pusti, nima pravice do obstoja in mora poginiti.

Pečali smo se bolj obširno z voditeljem klerikalne stranke, da razkažemo s tem tudi nagoto stranke. Kako izgleda sicer v stranki, je še bolj žalostno. Drug drugemu

zavidajo korita, drug drugega bi najraje požrli. Nobene edinosti ni več med njimi, vse je razdvojeno in kažejo se vsi znaki, da se lomi tej kači glava, da ne bo dolgo, ko bo vsa ta koritarska svojat začela grizti samo sebe in tudi samo sebe požrla.

In zato je zdaj pravi trenotek, da se začne na deželi delati za močno kmečko stranko, ki mora vreči korumpirane klerikalce ob tla. Dolžnost naših prijateljev je, da poučujejo ljudi, kaki so voditelji stranke, ki vlada v deželi, da postavijo na svetlo luč vse grehe, ki jih je ta stranka že izvršila. So še med pristaši klerikalcev na deželi dobri ljudje, ki gredo le iz tega nagiba z njimi, ker sklepajo iz delovanja in še bolj iz pisanja klerikalcev, da bodo ti kranjskega kmeta rešili. Toda kmet mora sam poprej dobiti pravico, da bo odločeval o svoji usodi. Če bo pa takim ljudem zaupal, pa lahko čaka do sodnega dne. Dobi sicer drobtine iz korita, korito samo si pa razdele v Ljubljani in iz korita žro denar davkoplačevalcev.

Pravi trenotek je prišel in naš list kot vnet prijatelj kmetov bo rad podpiral vsako tako stremljenje. Na noge, pravi kmetovalci, pripravite pogubo klerikalni stranki tam, kjer ima največ zaslonbe.

Lepe reči smo zvedeli zadnji čas o klerikalcih in njih voditeljih.

(Dopis s kmetov.)

Da ni med klerikalci, pa kakor se sami imenujejo, Slovenska Ljudska Stranka, vse tako kot bi moralo biti, se je že prej vedelo. Tudi med nami kmeti se je zadnji čas slišalo marsikaj; boljši in prebrisanejši kmeti, če tudi se štejejo še med one, niso nič kaj zadovoljni z gospodarstvom teh, od sv. duha navdahnjenih, katoliških voditeljev. Vedelo se je že veliko, da ni vse zlato, kar se sveti. Vendar, kar smo zadnji čas brali o teh, le za blagor kmeta gorečih velikih možeh v »Slov. Domu« in drugih naprednih listih, tega pa nismo mogli za prvi hip zapopasti. Da vlada med temi katoliškimi možmi taka gniloba, ne, to pa presega že vse meje. Zlasti pa jih stavlja v posebno luč, da vse to pride na dan po ženski. Kakor na kmetih skušajo razni kaplani in fajmoštri obdržati vso moč po ženskah, tako skušajo tudi po mestih ti gospodje in njih koritarji svojo oblast razširiti po kaki vplivni, bogati ženi, ali recimo gospe ali gospodični: Tudi tukaj je nekaj podobnega. Vsak jo je hotel izrabiti za se proti drugemu, a nazadnje so pa lepo obsedeli, že veste kje. Tako, taki so ti naši, le za ljudski blagor vneti in neutrudljivi klerikalni voditelji. Dr. Šušteršič, o katerem se je že toliko vpilo, koliko naredi za kmeta, pa zna dobro molzti. **Kar 60 tisoč kron je šlo za popravilo in pripravo stanovanja v deželni dvorcu**, ki je bilo komaj dobro osušeno in bilo tudi dobro pl. Šukljetu, to

niso mačje solze. S takim denarjem bi se dala že marsikaka cesta tu in tam, marsikak klanec popraviti. In to vozarenje z deželni motovili tja in sem za kratek čas, to tudi velja. Kakšno kričanje in povzdigovanje, ko se je bil ta mož pred leti ponesrečil doli pri Krškem, ko se je baje peljal na kmečkem vozu na neki shod. To je bilo takrat. Danes pa imajo ti možje moč in oblast v rokah v deželi, pa ne pogledajo več kmečkega voza. O, vemo tudi kmetje, da je vožnja v mehkih in hitrih motovilih, kot jim pravimo kmetje, prijetnejša, posebno še, ko gre na stroške drugih. In »Ljudska posojilnica«? Lahko si bogat, ker rabiš drug denar v svoje kupčijske namene. Kar tu očita ta ženska, Tajmar ali kako se že piše, tega bi pa noben, še tako neotesan kmet ne prenesel takega očitania. Takoj prvi dan bi šel do sodnije in si poiskal zadoščenja, če se bi mu očitalo kaj takega. Dr. Šušteršič, deželni glavar, tega ne naredi. Presneto mora imeti trdo kožo, ali pa stvar ni brez nič. Najbolj gotovo bo zadnje, kajti ta imenovana že mora vedeti, sama od sebe bi ne prišla na to, ampak ji je to zaupal kak prvak iz one stranke. Tu sploh nobena zaupnica nič ne pomaga, tu je edino sodišče na mestu, kjer se lahko dobi zadoščenje, kdor je nedolžen. Tukaj se mora brezobzirno nastopati, kakor nastopajo klerikalci. Menda je ni boljše in tudi nižje osebe, ki se ne upogne klerikalcem in njih hinavščini, da je še ne bili oblajali in obmetali z blatom v »Slovencu« in »Domoljubu« ter drugih klerikalnih listih. Za nas naj veljajo vsi obziri, za one pa nobeden. Ne, to ne gre; če nas oni s kolom, udarimo še mi s kolom. Zob za zob! Škof je zadnjič izdal Pastirski list proti »Slov. Domu« kot najbolj pohujšljivemu listu. Svetovali bi škofu, naj rajši poučuje svoje podrejene duhovnike, da bodo bolj verni in ne dajali tako slabih zgledov, ki se jih še zapisati ne sme. In če en doktor Krek ali peti evangelist, kot ga nekateri duhovni imenujejo, da tako pohujšanje, kaj in kakšni so še le drugi po deželi, ki nit senca niso kakemu dr. Kreku. No, učimo se pa tudi iz tega, koliko je tem gospodom za vero. Glavno je moč in denar! Kdor ima denar, ta ima moč. Zato se ti gospodje tako pehajo za kmeta, ker le iz tega se da izprešati. Z mestnimi in boljšimi ljudmi ni nič. Te je treba plačati, in drago plačati, če se jih hoče imeti na svoji strani, da jim ne delajo sitnosti. Seveda cunje« so tudi v hiši v napotje in se jih zmeče v kak kot, da se ne omažemo ob nje. Kmet, ta je še, tega se še vleče in mu nasipa peska v oči, da bi dalje ne spregledal. Pa dolgo ne bo, ko bo ta spregledal, da so ti, ki se izdajajo za njegovega rešitelja, njegovi največji škodljivci in sleparji. To nam kažejo tudi najnovejša razkritja, ki smo jih brali zadnji čas o katoliškem svetu na Kranjskem.

Dogodki na Balkanu.

Vojna nevarnost.

Med Srbijo in Bolgarsko je zavladovalo zelo ostro napetje, tako, da nekateri krogi že danes računajo z bratomorno vojno med Srbijo in Bolgarsko. Tuje, slovenskemu napredku in razvoju sovražne moči neprenehoma rujejo proti balkanski zvezi, ki naj bi postala trdna skala proti ekspanzivni politiki Germanstva. Šovinistično časopisje in javno mnenje na Balkanu, zlasti v Sofiji, je podleglo tem nevidnim, toda neprenehoma razdirajočim močem in začelo bratomorno vojno. In že danes kažejo vsi simptomi, da se bo kriza na Balkanu le težko mirnim potom rešila in da bo skoraj gotovo prišlo med obema balkanskima državama, Srbijo in Bolgarijo, do krvave razrešitve medsebojnega spora na makedonskih tleh. Ta vojna bi bila morda usodepolna za balkanske Jugoslovane, ker bi prvič uničila sadove zadnje zmagoslavne vojne, drugič pa še bolj oslabilo moč balkanskih držav, ki so vsled zadnje vojne zlasti gospodarsko mnogo trpele. Nastala bi pa tudi nevarnost, da bi to oslabele jugoslovanskih balkanskih držav izrabile one nevidne moči, ki zdaj hujskajo na vojno, ter se obogatile na vedno škodo balkanskih Jugoslovanov. Vsa slovanska javnost apelira dan za dnem, naj se vodilni krogi jugoslovanskih držav na Balkanu vendar zavedajo svoje krvne sorodnosti, onih zmagovitih bojev, ko so ramo ob rami uničili turški jarem, in naj ne začno bratomornega boja. Morda bo vendar še v zadnjem trenutku zmaga ljubezen in zavest, da se le z združenimi močmi morejo ohraniti dosednji sadovi balkanske zveze ter ustvariti novi.

Osebno posredovanje ruskega carja.

Ruski car je poslal kralju Petru in bolgarskemu carju Ferdinandu brzojavko, v kateri ju zaklinja, naj za vsako ceno preprečita bratomorno vojno in izjavlja, da je osebno pripravljen prevzeti razsodišče v bolgarsko - srbskem sporu. — To carjevo brzojavko je pozdravila z zadoščenjem vsa srbska javnost in jo tolmači tako, da je v prvi vrsti namenjena na naslov Bolgarske, naj se vendar v zadnjem trenutku iztrezni. — Vkljub osebni intervenciji carja Nikolaja se ni situacija čisto nič spremenila. Nasprotno položaj je še bolj kritičen, kakor je bil zadnje dni. Pritrjujejo se vesti, da je Bolgarska zaprla mejo in zavarovala pisarno srbske železniške uprave v Caribrodu, ter zabranila srbskim železniškim uradnikom povratek v domovino. Takisto je resnično, da so morali srbski častniki, ki so bili ranjeni pred Odrinom in so se zdravili v bolgarskih bolnišnicah, na povratku v domovino železniške vozeve zapustiti in ostati v Sofiji. Vsled teh vesti silno narašča vznemirjenost v vsi javnosti.

Bolgarsko - romunski spor. — Romunska ne ostane nevtralna.

Romunska vlada je pred enim tednom sporočila bolgarski svojo željo, naj bi mešana komisija pričela ugotavljati novo romunsko - bolgarsko mejo, kakor je bilo to dogovorjeno na poslaniški konferenci v Petrogradu. — **Bolgarska na to romunsko noto sploh ni odgovorila.** Romunska sedaj grozi, da bo na svojo pest zasedla vse ozemlje, ki ji je prisodila veleposlaniška konferenca v Petrogradu. V dobro informiranih krogih se zatrjuje, da Romunska ne bo ostala nevtralna, ako pride do bolgarsko - srbske vojne.

Srbsko - grški vojni načrt.

Zatrjuje se, da je srbsko - grški vojni načrt proti Bolgariji že do zadnjih podrobnosti izgotovljen. Srbsko - grška armada bo prodirala proti Bolgarski na črti Kumanovo, Gesgeli in Pangeios. — Srbska armada bo tvorila središče in levo krilo, grška pa desno krilo.

Razgled po svetu

Zeppelin na Dunaju.

V nedeljo ob 3/42. popoldne je priplul znani nemški zrakoplovec grof Zeppelin z balonom »Sachsen« na Dunaj. V mestu so se zbrale ogromne množice prebivalstva, ki so čakale prihoda. Prihod balona do mestne meje je naznanil strel iz topa. Balon se je peljal nato proti Schönbrunu, kjer ga je čakal na balkonu cesar v spremstvu grofa Paara in kneza Montenuovo. Pozdravil je balon cesarja s tem, da se je približal skoro na 100 m razdalje in se nekoliko nagnil. Od tod je odplul na letališče pri Aspernu, kjer je s pomočjo avstrijskega vojaštva srečno pristal. Na letališču so sprejeli Zeppelina zastopniki avstrijske zračne flotile, zastopnik vojnega ministra Tertain, zastopnik cesarske hiše nadvojvoda Evgen in več drugih zastopnikov raznih oblasti. Iz Schönbruna je poslal cesar na letalno polje brzojavko, ki čestita Zeppelinu na njegovem uspehu. Po raznih pozdravnih nagovorih se je odpeljal Zeppelin z dvornim avtomobilom v hotel »Imperial«, kjer se je nastanil kot cesarjev gost. Cesar ga je sprejel v posebni avdienci in mu je podelil medaljo za znanost in umetnost. Popoldne je bil na čast nemškemu zrakoplovcu banket.

Nova ogrska vlada. — Tisza.

Vsled škandala ministrskega predsednika Lukacsa je ogrska vlada demisionirala in cesar je imenoval grofa Tisza za ministrskega predsednika in mu poveril sestavo nove vlade. S tem se ni nič spremenilo na Ogrskem, kajti ostalo bo pri starem. Če se je Lukacs umaknil in prišel Tisza, je ravno tako, kakor bi enega kozla iz zelnika spodil in drugega vanj zapodil.

Imenovanje grofa Tisze torej pomenja, da ostane na Ogrskem vse pri starem, da bo skoraj gotovo še slabše nego je bilo. Tisza je najizrazitejši reprezentant madžarstva v ogrski politiki, reprezentant aristokratske domišljavosti, kateri gre edinole za to, da obdrži nadvlado svoje kaste. Tisza je voditelj sistema, ki gradi izključno na bajonetih in revolverjih oborožene sile. Vzgojen je v tradicijah one madžarske aristokratske morale, ki smatrajo narod za smrdomljivo maso. Za njega ne obstojajo širke mase njegovega lastnega naroda, tem manj pa ima, oziroma noče imeti zmisla za nemadžarsko ljudstvo, za Slovake, Hrvate, Romunce in Saksonce, ki tvorijo večino ogrskega prebivalstva, ki pa ječe v suženjstvu helotičnega vladajočega razreda — brez pravic, brez šol, brez družtev. Ime Tiszovo je postalo simbol krvniške politike. In v tem trenutku, ko izgleda na Ogrskem, kakor da hoče izbruhiti državljanska vojna, se zdi celo mnogim Madžarom nevarno poverjevati človeku Tiszovega značaja vodstvo državne moči v deželi. Ne samo ogrska opozicija, temveč tudi njegovi lastni privrženci ne smatrajo Tiszo za ono osebnost, ki bi mogla ustvariti na Ogrskem zopet mir in red. Tudi Madžari čutijo, kam to dovede, če se bo na Ogrskem vladalo le z orožjem, in da pomenja Tisza za ogrski parlamentarizem začetek konca. — Ta osebna izpremema v vodstvu ogrske vlade pa bo učinkovala tudi na Hrvaško. Kraljevski komisar Cuvaj pojde in na njegovo mesto pride novi ban, desna roka Tisze. Iz tega se lahko sklepa, kaj se zgodi, oziroma ne zgodi v Zagrebu, ki ga smatrajo madžarski politiki za budimpeštansko filijalko predvsem pri svojem imperialističnem stremljenju k Adriji in Balkanu. Z eno besedo: Na Ogrskem se nadaljuje politika madžarske nasilnosti.

Deželnozborske volitve na Moravskem.

Splošne volitve v moravski deželni zbor so se v nedeljo pričele. Volitve so se vršile v splošni kuriji, ki šteje 20 mandator, med temi 14 čeških in 6 nemških. Dosedaj so bili izvoljeni 3 češki klerikalci, 2 nemška nacionalcia in 1 češki socialisti. Ako pride med češkimi agrarci in češkimi socialisti, kakor se je nadejati, do kompromisa, potem ne pride v deželni zbor noben klerikalec več.

Veliki vezir Mahmud Šefket paša — umorjen.

Iz Carigrada poročajo, da je bil turški veliki vezir Mahmud Šefket paša ustreljen. Izvršili so na njega atentat. Veliki vezir in vojni minister Mahmud Šefket paša se je peljal včeraj dopoldne v svojem avtomobilu na Porto. Ko se je peljal z Bajadoc trga na Tramwycesto, je moral ustaviti avtomobil, ker so tam popravljali cesto. V tem momentu so neznani individui oddali več strelav proti avtomobilu. Veliki vezir, ki je bil ranjen, se je odpeljal

v vojno ministrstvo, kjer je pol ure na to izdihnil. Njegov adjutant Ibrahim paša, ki je bil tudi zadet, je tudi umrl. Ministrski svet se je takoj zbral v vojnem ministrstvu. Vojne oblasti so vse potrebno odredile, da se vzdrži red. Na sumu, da je umoril velikega vezirja, je neki Topal Tewfik, ki so ga tudi aretirali. Pri sebi je imel dva revolverja in več patron. »Central News« pa poroča, da so aretirali tudi nekega Kadrija, češ, da je umoril velikega vezirja, da maščuje smrt Nazim paše.

Atentat ni v Carigradu nikogar presenetil. Že več dni so bili prepričani, da je Mahmud Šefket paša zapadel smrti. Velikega vezirja so od več strani svarili, vsled česar je pomnožil svojo gardo. Vendar pa ga to ni moglo rešiti smrti.

Vzrok atentatu je vsekakor političen. Šefket paša je bil pač poleg Enver beja najmočnejša in najpopularnejša oseba v Turčiji. Leta 1909. je kot poveljnik mesta Soluna prikorakal v Carigrad, da je prisilil sultana Abdul Hamida k odstopu ter s tem pripomogel mladoturški stranki do popolne zmage. Toda tudi v sedanjih težkih razmerah, v katerih se nahaja Turčija, si je znal pomagati. Vsled puča 23. januarja t. l. se je povspel na čelo države. In ko je videl razbite ostanke turške armade ob čatalški črti, ni obupal, temveč z železno roko zgrabil vajeti, da privede Turčijo do novega procvita na tleh, ki so bila prvotna last Turčije. Toda ravno pri začetku njegovega dela ga je zadela roka morilčeva. In tako je Turčija izgubila enega najboljših svojih mož.

Slovenija

s Vprašanje na ministrskega predsednika, zakaj še pusti, da dr. Šušteršič glavar na Kranjskem. K. Theimer se v dolgem članku v sobotnem »Slov. Narodu« obrača na ministrskega predsednika kot načelnika vlade, zakaj še dovoli, da je dr. Šušteršič deželni glavar na Kranjskem. Iz tega članka priobčujemo nekaj odstavkov, ker celega ne moremo priobčiti. Kamila Theimer piše: Teden dni je tega, da sem pod naslovom »Poštenjak Šušteršič«, ali kako postane človek hitro bogat« izrekla v tem listu proti gosp. deželnemu glavarju na Kranjskem dr. Ivanu Šušteršiču žaljive obdolžitve. V zgoraj omenjenem članku sem dolžila gosp. dr. Šušteršiča, da si je kot načelnik »Ljudske posojilnice« iz njene blagajne izposodil znatne zneske, da je ž njimi na lasten račun špekuliral, katera špekulacija s tujim denarjem je vir njegove današnje imovitosti. Dalje sem na istem mestu obtožila gosp. dr. Šušteršiča, da je »Ljudsko posojilnico« kot odvetnik izkoristil, in sem trdila, da je pri najmanjši kupčijski transakciji »Ljudske posojilnice« za posredovanje svoje pisarne profitiral. Jaz

nisem tega članka samo s svojim polnim imenom podpisala in s tem pokazala, da sem pripravljena nositi odgovornost za žaljive dolžitve, ki so v njem izrečene, jaz sem gosp. dr. Šušteršiča celo naravnost pozvala, naj me zaradi njih toži in mi s tem da priliko, doprinesiti za svoje trditve dokaz resnice. Gosp. dr. Šušteršič ni do te ure na moje obdolžitve ne odgovoril, ne me tožil, in s tem mojo trditev, da ni poštenjak in nevreden stati na čelu deželne uprave na Kranjskem, molče na znanje vzel. Samo dosledno je torej, če se zdaj obračam do Vaše ekscelenca s preciznim vprašanjem: Kaj misli Vaša ekscelenca storiti proti deželnemu glavarju na Kranjskem, dr. Ivanu Šušteršiču? Ali misli Vaša ekscelenca pustiti tudi še nadalje na odgovornosti polnem mestu deželnega glavarja njega, čigar edini odgovor na take žaljive obdolžitve, kakor so moje, je molk? Je li to res namen Vaše ekscelenca? More li to biti? Pravim: Ne! Jaz pravim, da ni in ne more biti namen Vaše ekscelenca, pustiti še nadalje kot deželnega glavarja moža, ki še poskusiti ne upa, da bi se branil proti tako težkim obdolžitvam, kakor sem jih jaz dvignila proti dr. Šušteršiču. Vi ga boste pozvali, naj v sodni dvorani doprinese dokaz, da nimajo moje obtožbe nobene dejanske podlage. Vi boste to storili, ekscelenca, ker je to Vaša dolžnost navzgor in navzdol, napram vladarju te države in napram prebivalstvu dežele Kranjske. Reprezentativne dolžnosti deželnega glavarja so vzrok, da pride deželni glavar večkrat v položaj, stopiti v osebno dotiko s člani cesarske hiše, da celo z nositeljem krone — ali prevzamete, ekscelenca, odgovornost, da pustite pred vzvišeno, spoštljivo zahtevajočo osebo vladarja in članov njegove hiše moža, na katerem leži črni sum, da je tuj, njemu zaupan denar nepravilno zlorabil za svoje lastne namene? Sodim, da morete in boste to odgovornost ravno tako malo nositi hoteli, kakor odgovornost napram kranjskemu prebivalstvu, za čigar upravičenih interesov vestno zastopanje Vi danes ne morete več z mirno vestjo jamstva prevzeti. Vi boste tako odgovornost od sebe pahnili in deželnega glavarja na Kranjskem, gosp. dr. Ivana Šušteršiča, pozvali, da mi na edinem, v to kompetentnem mestu, pred sodiščem, dokaže, da sem obrekovalka, ako pa tega ne more, da odstopi z mesta, ki je s svojo navzočnostjo onečašča. Ponavljam: Vi morate in boste, ekscelenca. To je Vaša pravna dolžnost in obenem povelje razuma. — Deželni zbor ne sme biti sklican, ker mu ne morejo predložiti obračuna, ker se kraj vsega — poguma vendar ne upajo javno priznati brezstidno zapravljanje davčnega denarja, z eno besedo: ker se boje kontrole. Velike luknje v deželni vreči tudi ne izpopolni davčni popust 80 tisoč kron, ki ste ga ekscelenca, šele pred kratkim darovali stranki, to bodo mogli zamašiti kvečjem

uspehi malega finančnega načrta, davčni preodkazi deželam. Zaradi tega so v prvi vrsti obstruirali, ne zaradi zatiranih hrvaških bratov; nacionalna gesta naj bi bila le provzročila, da bi se pozabilo na pohlepno iztegnjeno roko. Tudi za izsiljenje združne centralne blagajne so hoteli izkoristiti stisko države. Skoro še važnejša je bila, kakor preodkazi deželam — vsekakor nujnejša, kajti tudi poslovanje pri »Združni zvezi« nikakor ni neopravičljivo in vsekako ni tako, kakor se oficijalno popisuje. Financijalno nezadostno fundiranje mlečarske in konsumne zadruge z neprimernim vodstvom, ki druga za drugo propadajo, sirarske zadruge, ki izdelujejo sir, čigar kvaliteta zadostuje samo za gnojenje njiv, strokovno nezmožni načelniki in tatinski blagajniki — to vse velja denar, ekscelenca, celo mnogo več denarja, kakor ga more pri najdalekosežnejši uslužnosti in slepoti dati združni oddelek c. kr. poljedelskega ministrstva spričo svojega omejenega kredita na razpolaganje. Treba je torej manjkajoči denar tam vzeti, kjer se dobi, tudi če bi bil, kakor za slovensko vseučilišče nabranih 800.000 K, prvotno določen za popolnoma druge namene. A tudi masleni kruhi teh 800.000 K bo enkrat sneden in potem — potem pride pač centralna blagajna, mora priti, sicer —. Prepuščam ostroumnosti Vaše ekscelenca, da si ta »sicer« sami izslikate.

s **Občina ljubljanska** je tožila Dolenjske železnice radi neveljavnosti sklepov zadnjega izrednega občnega zbora. Trgovsko sodišče na Dunaju je v ti zadevi razpisalo prvo razpravo na 19. junija 1913.

s **Iz deželnega odbora.** Predlog deželnega odbornika dr. Trillerja, naj se ugotovi prošnji »Dramatičnega društva« za neodpovedno prepustitev deželnega gledališča do 1. aprila, se odkloni. Ostane torej pri dosedanjem sklepu, da je gledališče društvu na razpolago le proti deželni cenzuri in odobritvi osebe ravnatelja od strani deželnega odbora. — **Muzejskemu društvu** se dovoli 3000 kron brezobrestnega posojila. — **Podpornemu društvu za slovenske visokošolce na Dunaju in v Gradcu** se dovoli podpore vsakemu po 400 K. Predlog dr. Trillerja za zvišanje podpore saj dunajskemu društvu, ni prodr. — Za tečaj prostovoljne zdravniške službe učiteljskih abiturijentinj se dovoli kredit 600 K. — Prošnja **društva deželnih uslužbencev** za brezplačno zdravniško pomoč se bo po možnosti uvaževala ter se bodo v to svrhu izvršile potrebne poizvedbe. — **Zgradba blejskega vodovoda** se odda, ako poljedelsko ministrstvo temu pritrdi, najnižjemu ponudniku stavbnemu svetniku Karlu Kressu v Pragi za 450.151 K. Delo mora biti dovršeno do konca leta 1914. — Za most ob deželni meji čez Reko na cesti **Košana - Materija** se obveže dežela pripeljati tretjino stroškov, ki jih bo imela nositi občina Košana. — Vdovi v službi

ponesrečenega okrožnega zdravnika dr. Indre se prizna polna zakonita pokojnina.

s **Pravica v c. kr. deželnem šolskem svetu.** Kakor znano imajo klerikalci zdaj sedem zastopnikov v dež. šol. svetu, torej večino, in lahko ukrenejo, kakor sami hočejo, ne da bi imela vlada vpliv na na imenovanje učiteljev in profesorjev. V zadnji seji so se oddajale razpisane učiteljske službe v Šiški. Za eno mesto je bil edin kompetent, učitelj najboljše kvalifikacije, z odličnim izpitom in z izbornimi učnimi uspehi. Tudi deželni šolski nadzornik ga je zelo priporočal. V nadzornikove besede se je pa vtaknil dr. Lampe ter oblastno rekel: »Tega ne bomo imenovali, ta je »Sokol«!« Ta brezsravnost dr. Lampetova presega že vse meje. Katoliški duhovnik izvršuje na ta način pravico. Tukaj, gospod knezoškoč, tukaj se zgledujte, kako se vaši duhovniki ravnaajo po veri. Temejlje katoliške vere teptajo z nogami njeni služabniki, potem se pa zahteva, da bomo posvetnjaki boljši! Nemški pregovor pravi: Da, kmet, to je nekaj drugega! Kmet in posvetnjak se morata ravnati po verskih resnicah, duhovnikom tega ni treba, saj imajo vero v zakupu in z njo lahko delajo, kar hočejo! To so vzgledi, premilostni, ti vlečejo!

s **»Slovanski klub«** priredi za svoje člane izlet v novoosvojene kraje na Balkanu, in sicer v drugi polovici meseca avgusta. Oni, ki se žele udeležiti, naj se prijavijo klubu do 1. julija. Na poznejše priglasen se ne bo oziralo. Udeležiti se ga bodo mogli le člani kluba.

s **Naša umetnost.** V soboto, dne 7. junija je bila otvorjena lepa, velika razstava slik in kipov v umetniškem paviljonu gospoda R. Jakopiča. Kakor že opetovano, so tudi naši umetniki dokazali, da bi imeli pravico do boljšega življenja in večjega razumevanja, kakor ga uživajo v splošnem. Naj bi se že slovensko občinstvo naučilo ceniti po zaslugi domača umetniška dela ter naj bi pridno posečalo razstavo. Razuntaga pa naj naše požrtvovalno občinstvo podpre svoje kulturne delavce še na drug način: **kupuje naj srečke umetniške loterije.** — Žrebanje je nepreklicno 1. julija t. l., srečk je pa še dovolj na razpolago.

s **Proslava 25letnice obstoja novomeškega »Sokola«.** Dne 10. avgusta t. l. proslavi novomeški »Sokol« svojo četrstoletnico združeno z zveznim izletom in župnim zletom v Novem mestu. Ker naj bi bilo to slavje najlepši narodni praznik in manifestacija sokolske misli, se bratska društva vljudno prosijo, da se ozirajo na to prireditve, ter se je v čim častnejem številu udeleže. Na zdar! — Odbor.

s **Osebna dohodarina.** Za prvo polletje zapadla osebna dohodarina se plača le v visokosti polovice davka, ki je bil za leto 1912. predpisan.

s **Deželnozborske oziroma občinske volitve v Trstu.** V nedeljo so se vršile občinske oziroma, ker je občinski svet obenem deželni zbor tudi deželnozborske volitve. Slovenci so zopet napredovali in so dobili v tem razredu petino vseh oddanih glasov. Socialni demokrati so precej nazadovali in so na njih račun pridobili glasove Italijani. Boj je bil zelo hud, toda Trst je pokazal, da slovenska stvar ob sinjem Jadranskem morju polagoma, a nevzdržno napreduje in da bo prišel čas, ko bodo Slovenci zagospodovali Trstu. Pri prvotni volitvi so bili izvoljeni v okoliških okrajih v I. okraju Anton Miklavc, v III. okraju dr. Černe in Štefan Ferluga. V II. okraju je prišel slovenski kandidat dr. J. Pertot v ožjo volitev s socialnim demokratom Kopačem. V mestnih okrajih so prišli štirje slovenski kandidati v ožjo volitev z Italijani. Poleg tega je bilo pri prvotnih volitvah izvoljenih 6 Italijanov. Pri ožjih volitvah, ki so se vršile v četrtek 12. t. m., je bil izvoljen **dr. Just Pertot, drugi so ostali v manjšini.**

s **Trg Velike Lašče.** Cesar je dovolil, da postane vas Velike Lašče **trg.**

s **Ciril-Metodov dan v Ljubljani.** Ženske podružnice družbe sv. Cirila in Metoda v Ljubljani so sklenile prirediti 5. julija popoldne in 6. julija dopoldne Ciril-Metodov dan. Ob tej priliki se bode pobiralo z nabiralniki po vseh ljubljanskih ulicah in javnih lokalih darove v korist družbi sv. Cirila in Metoda.

s **Za slovenskega sedlarja** je ugodna naselitev v Ljutomeru. Več pove »Klub slovenskih obrtnikov« v Ljutomeru. — Tudi v Slov. Gradcu bi sedlar dobro izhajal. Več se izve pri g. Lov. Vavpotu, uradniku ondotne »Posojilnice«.

s **Svarilo.** Tuje trgovske tvrdke in večja obrtna podjetja določajo zasebnikom različno blago (katero niso naročili) ter poravnajo priloženi račun po čeku. Politčne oblasti opozarjajo potom občinskih uradov ljudstvo, da oni, katerim se dopušljejo take pošiljave, **niso zavezani dotično blago plačati**, nazaj pošiljati ali tvrdko obveščati, prevzamejo li blago ali ne. Tudi niso dolžni blago plačati, ako bi tvrdka pripomnila, da bi se smatralo, ako bi se blago v določenem času ne vrnilo, da je adresat blago v plačilo prevzel. — Naslovljenec je zavezan blago plačati šele tedaj, ako bi blago porabil ali prodal naprej. Ako adresat hoče, lahko v svojo večjo varnost obvesti tvrdko, svoje blago zopet prevzeti. Županstva imajo nalog, svariti ljudstvo pred neprevidnostjo pri podpisovanju naročil. Prevečkrat se namreč dogodi, da podpišejo naročilo na take množine blaga, kojih nikdar porabiti ne morejo, ali da se naročilo glasi na nižjo kakovost, kakor pa da je bilo pogojeno in kakor so bili vzorci itd. Ako bi trgovski potniki ponujali blago, ne da bi jih kdo izrecno poklical, naj se to naznani pristojni obrtni obla-

sti, četudi je tvrdka preje obvestila stran-ko, da jo poseti njen potnik.

s **100kronski bankovci pridejo iz prometa.** Avstro - ogrska banka naznanja, da se 100kronski bankovci z datumom od 2. januarja 1910 umaknejo iz prometa. Čas za izplačilo ali zamenjavo teh bankovcev v glavnih zavodih in podružnicah avstro - ograde banke je določen do 31. maja 1915. Po preteku tega roka bodo bančni zavodi avstro - ograde banke te bankovce sprejemali le še v zamenjavo; po 31. maju 1921 se pa 100kronski bankovci od 2. januarja 1910 sploh ne bodo več sprejemali.

o Ljubljanska okolica o

lj **Št. Vid nad Ljubljano.** Zabretovo občinsko gospodarstvo je rodilo pri vseh davkoplačevalcih tako nevoljo, da je bil Zabret primoran sklicati nekaj shod, da vsaj svojim backom po potrebi zopet nasuje peska v oči. Tega sestanka se je iz radovednosti udeležil tudi naš somišljenik Goljar vulgo »Zogov«, ki je Zabretu njegove najdebelejše laži brez strahu takoj na mestu ovrget. Seveda je bil to za Zabreta nekoliko prehud poper, vsled česar se je tako razjezil, da poskuša v »Lažijubu« Goljarja smešiti. Mi za danes povemo Zabretu na uho samo to-le: »Tine, kar lepo tiho bodi, saj vendar veš, da glede vestnosti in poštenja nisi vreden Goljarju niti čevljev odvezati. Kot mladenič, mojster in gospodar daje Goljar vsem svojim sovrstnikom najlepši vzgled, dočim je vzgled, ki ga nudiš ti duhovnim sobratom, iz med vseh tvojih »čednosti« menda še najlepši ta, da si se dal fotografirati v objemu nežnega spola!«

lj **Št. Vid nad Ljubljano.** Šengarjev Tine se, kakor čujemo strašno jezi, ker je — premislite — draveljski Bezelj ostro obsodil njegovo početje. Ja, ljubi Tine, zberi enkrat skupaj — pa ne pri lunini spremeni — vso svojo pamet in potem prevdari, ali je na svetu človek, ki bi te mogel hvaliti? Ne boš ga našel, Tine, prav gotovo ne, če tudi ga iščeš z laterno pri belem dnevu. Mi spoštujemo vsakega poštenjaka, naj si bo tudi duhovnik. To se je jasno pokazalo pri prejšnjem kaplanu Vovkotu. Bil je miroljubna poštena duša in vsi smo ga zelo radi imeli. Ti si to hitro uvidel. Črna zavist ti ni dala mirovati in lazil, moledoval in lagal si okrog škofa toliko časa, da je bil Vovko prestavljen. Toda s tem nisi dosegel prav nič, kajti ljudstvo te tudi poslej ni maralo in te še danes ne mara. In zakaj te ne mara — to veš prav tako dobro ti sam kakor tudi mi drugi.

lj **Št. Vid nad Ljubljano.** Proti brezvestnemu občinskemu gospodarstvu, katero vodita Zabret in Klanfar, je vložena tožba. Zabreta je ta tožba in seveda tudi slaba vest, tako oplašila, da je takoj povabil v Cebavov hlev razne davkoplače-

valce z opomnjo, da jim hoče pojasniti, kako vsa stvar stoji. Ker pa je slutil, da ga pride poslušat gotovo tudi nekaj naprednjakov, je v svoji strahopetnosti gnil s saboj cel kup marinaric ter jim strogo zabičeval, da naj v slučaju, če bi njemu (Zabretu) slaba predla, na ves glas vpijejo. In res, kadar je potem kdo izmed naprednjakov hotel z vtemeljenimi dokazi ovreči Zabretove laži in zavijanja, so marinarice — med njimi večina takih, katere smo že večkrat videli, ko so sladko ginjele od »ta zeleniga« v kakem jarku prenočile — spremljale govornika z uprav volčjim tuljenjem. — »Že dobro Tine že, vkljub temu se bomo vendar pomenili, a ne v Cebavovem hlevu. O tudi tvoje dozdevne mogočnosti bo konec. Lukaesa so ugnali, Redlu so zmešali račune, Šusteršiču in Kreku se tresejo hlačice, ni vrag, da bi nekoč tudi »prešarije« in »otrobarije« ne pomeli iz Št. Vida.

o Dolenjske novice o

d **Iz Novega mesta.** Kaki prijatelji obrtnikov so naši klerikalci, se je videlo v zadnjem času. Obrtnonadaljevalna šola, katero obiskujejo obrtni vajenci, se bo morala vsled malomarnosti deželnega odbora zapreti. Šola vzdržujejo s podporami, država, dežela, trgovska in obrtna zbornica ter novomeška in šmihelska občina. Deželni odbor je že za leto 1912 ustvaril podporo in je tudi za letos noče izplačati. Nekateri učitelji že za leto 1911, niso dobili podpore, zato je v zadnjem času prišlo do tega, **da se bo morala šola opustiti.** Novomeški župan je sklical preteklo nedeljo vse zastopnike obrtnikov k posebnemu zborovanju v mestno dvorano. S posebnim priporočenim pismom je povabil tudi poslanca Jarca, ki je državni poslanec za novomeški okraj in se sicer vedno potika potem okraju ter se dela za velikega prijatelja obrtnikov. Toda na tako važno zborovanje ga ni bilo in niti odgovoril ni na vabilo. Na zborovanju se je slišala marsikatera pikra beseda na naslov deželnega odbora in zborovalci so na koncu soglasno sklenili sledeči predlog. Načelniki vseh tukajšnjih obrtnih združenj naj se obrnejo pismeno na deželni odbor v svrhu obljubljenih podpore, obenem pa naj se tudi pove, da če visokemu deželnemu odboru na obstoju te šole ni nič ležeče, se šola kratkomalo zapre.

d **Iz Rake.** V tukajšnji gostilni št. 17. si je dne 30. maja tega leta ponoči 60letni zasebnik bivši graščinski vrtnar Janez Mechtinger glavo tako razbil, da je obležal nezavesten in drugi dan 31. maja t. l. ne da bi se še kaj zavedel, umrl. Ali je kam padel, ali ga je kdo vrgel, se ne ve, sedaj se vse dela, da se stvar čimprej pozabi in kolikor je mogoče o tem malo govori. Kar se je dalo do sedaj dognati, je Mechtinger prišel 30. maja proti večeru v

dotično gostilno, pozno ponoči je odšel domov, in čez nekaj časa ga je gostilničar našel pod stopnicami z razbito glavo nezvestnega v krvi ležati. Kar takšnega je pustil prenesti v neko šupo, ne da bi se kdo brigal zanj; šele zjutraj 31. maja t. l. okoli 9. ure dopoldne se ga je pustilo prepeljati na takšnem vozu, kakor vozi konjederec mrhovino v groznem položaju, vse s strjeno krvjo k neki sorodnici, pri kateri je tudi isti dan umrl. Sumljivo je najbolj, ker eni trdijo, da je padel zadaj po stopnicah za hišo, eni pa, da je padel po stopnicah spredaj pred hišo, kar je končno vseeno, če je res sam padel. Vendar se s takšnim človekom ne sme ravnati saj se še ponesrečeni živini pomaga in se jo ne pusti kar tako poginiti. Neumljivo je, za kaj vendar tega ne vzame c. kr. sodišče v roke in dožene, kdo je kriv smrti Janeza Mechtingerja.

d Iz Gornjega Loga pri Litiji. Slavno uredništvo lista »Slovenski Dom«. Napredno kmetsko glasilo v Ljubljani. Sklicujoč se na § 19. tiskovnega zakona z dne 17. decembra 1862, drž. zak. števil. 6 ex 1863., zahtevam z ozirom na članek »Iz Gornjega Loga pri Litiji«, objavljen pod zaglavjem »Dolenjske novice« v števil. 23. z dne 7. junija 1913 vašega lista, da sprejmete v zakonitem roku na istem mestu in z istimi črkami nastopni stvarni popravek: Ni res, da me je neki pes za žegnano suknjo raz kolo potegnil, pač pa je res, da me še noben pes ni nikoli raz kolo potegnil. Ni res, da se peljem v Litijo z dopisi za »Domoljub«, pač pa je res, da se peljem v Litijo z drugimi opravki. Ni res, da imam takrat vedno v rokah revolver, pač pa je res, da v rokah nimam revolverja. Ni res, da gospodarje napadam na prižnici in jih črtim, pač pa je nasprotno res, da nikogar ne napadam in ne črtim. — V a č e, 8. junija 1913. — **Fran Majdič**, beneficijar.

Opomba uredništva: Če se g. beneficijatu ljubi popravljati, svobodno mu, kajti taki popravki so brez vrednosti in se more prav vse tajiti: ni res — res pa je. Če bomo mi zapisali: ni res, da bi g. kaplan Majdič sploh kedaj napadal na prižnici, se nam bo vse smejalo, in ta osoda bo zadela tudi njegov popravek.

o Gorenjske novice o

g Godešič pri Škofji Loki. V zadnjem »Domoljubu« se je spravi nekdo nad naše gasilno društvo, ker to ni hotelo, da bi ga komandiralo par farovških kimavcev. Seveda, če društvo ne mara biti farško, pa po njen v »Domoljubu«, kajne da gospod v farovžu. Prav je imelo društvo, da se ni podalo kimavcem, ki bi ga radi spravili pod komando duhovnikov. Eno pa je, kar moramo danes povedati našim možem. Vsa čast jim v tem oziru, ali v drugem pa jih ne moremo pohvaliti. Skoro

vsaka hiša ima »Domoljuba«, dočim ni za napreden list nikjer prostora. Teda j proč z listom, ki vas blati in zmerja z liberalci! Pokažite tudi v tem oziru, da se ne daste zmerjati od take cunje kot je »Domoljub«. Kar vas je mož, odgovorite na ta napad najboljše s tem, da se naročite na kak napreden časopis.

g Strela je udarila dne 9. t. m. zvečer v hišo posestnika Gracarja v Zgornjem Bitnju. Gospodarja, ki je sedel pri peči je na mestu ubila, otroka pa, ki je bil poleg njega, so le s težavo oživel, dočim se ženi ni nič zgodilo. Tudi na poslopju ni nikake večje škode.

g Rokovnjač. Kakor se je že poročalo v listih, je pred par meseci nekdo napadel in pobil neko ženo z namenom jo oropati v Kladju občina Oselica v Poljanski dolini. Morilec in ropar Franc Kržišnik, teda j v veri, da je ženo do smrti potolkel, živi zda j v Poljanski dolini po hribih kot pravi rokovnjač. Zda j se pojavi v tem kraju, zda j zopet drugod, kakor so mu orožniki, ki mu slede noč in dan za petam. Največ se klati po gozdih. Pride tudi v hiše, ki so bolj v samoti in zahteva ali kruha in žganja in drugega. Če ne daste, pravi, že veste, kaj se bo zgodilo. Ljudje, seve, na samoti, se ga tudi boje in mu dajo kar zahteva, da ga le odpravijo od hiše. Od tod tudi izhaja, ker se ljudje boje, da bi jim ne zažgal ali kaj drugega še hujšega ne napravil, da se ga ne upajo izdati. Med drugim tudi domnevajo, da mora biti oborožen, da se mu ni varno bližati. Pravi rokovnjač v najslabšem pomenu besede, saj je že presedel, da si jedva star nekaj nad 25 let, že več let v ječi. Že smo omenili, da so mu orožniki neprestanoma na sledu, a dobiti ga ne morejo. To tudi ni nič čudnega. Trije orožniki in tako veliko okrožje, skoro cela Poljanska dolina. Kaj pomaga, če tudi se ti trudijo noč in dan, da bi spravili na varno tega življenju in imetju skrajno nevarnega človeka. Zgodi se, da so orožniki kar dva do tri dni in še več neprestanoma v službi. Ti spolnujejo svojo dolžnost v polni meri čez svoje naravne moči. Če se pa hoče imeti uspeha, in dobiti tega nevarnega tiča, bo treba, da pristojne oblasti odpošljejo takoj nekaj orožnikov v dolino, da mu ne bodo dali prej miru, da ga nekje zalotijo. To tudi zahteva javna varnost, ker lahko slišimo, če se ga ne bo kmalu to zgodilo še kaj hujšega, ker tak izmeček postaja vedno krutejši in nevarnejši. Ona žena k sreči ni umrla, ampak je ozdravela.

g Dražba lova posameznih občin v Radovljici. Pri glavarstvu v Radovljici se je vršila dne 2. junija dražba lova za posamezne občine. Vsi lovi so se oddali za višjo ceno, kakor je znašala dosedanja najemščina. **R a d o v l j i c a** prej 70 K, sedaj 150 K, zdražitelj lova g. živinozdravnik Rihar; **P r e d t r g** prej 73 K, sedaj 130 kron, zdražitelj lova g. Ambrož, mornari-

ški župnik v pok.; **B l e d** prej 281 K, sedaj 303 K, zdražitelj g. Dolničar; **O v s i š e** prej 200 K, sedaj 250 K, zdražitelj vitez Pogačnik; **M o š n j e** prej 250 K, sedaj 325 K, zdražitelj g. župan Resman. **L j u b n o** prej 130 K, sedaj 262 K, zdražitelj g. župan pl. Kappus; **L e š e** prej 90 K, sedaj 181 K, zdražitelj g. Pavel Cvenkelj; **L e s c e** prej 100 K, sedaj 350 K, zdražitelj g. Pogačnik; **K r o p a** prej 100 K, sedaj 200 K, zdražitelj g. Bohinc; **J e s e n i c e** prej 500 K, sedaj 1115 K, zdražitelj industrijska družba; **B e l a p e č** prej 52 K, sedaj 602 K, zdražitelj g. Rostaner; **B e g u n j e** prej 800 K, sedaj 1700 K, zdražitelj g. medicinski svetnik dr. Jelovšek. — Skupna prejšnja najemščina je znašala v teh občinah 2646 K, sedanja 5568 K. Lep vir dohodkov za posamezne občine!

g Iz Tuhinjske doline. Špitalič pri Motniku. Cenjeni bralci »Slovenskega Doma« gotovo mislite, da smo v Špitaliču vsi pomrli, ker se že dolgo časa ni nič slišalo od nas. Živimo pa še, čeprav nadleguje našo mladino huda bolezen škrlatinka. Pravi se, da sila kola lomi, zato pa jaz napišem nekaj vrstic. Binkoštni sveti duh je tudi nam nekaj prinesel. Gospod župnik je nam bral škofov list, kako je pregrešno čitati »Slovenski Dom«, »Narod« in druge napredne časopise. Rekel je, da ne bo dobil pri spovedi odveze, kdor bo čital te liste. Prečastiti knezoškof, premislite malo kako potrebni so »Narod« in drugi napredni časopisi, ki povedo, kako se obnašajo vaši poslani pastirji po deželi, nekateri mladi kaplani in tudi fajmoštri. Špitališki župnik se je pred nekaj leti ob 9. uri zvečer na bal peljal v Motnik, ob 3. uri zjutraj pa domov. Anton Mezek je pred kakimi 5. leti zjutraj šel domov iz Brigrave gostilne in je pošto en čas ustavil, ker je bil pijan. Isti župnik je že večkrat streljal ponoči, ko je fante slišal vriskati, tako, da je orožništvo moralo opozoriti župnika, da se lahko zgodi kaka nesreča. Iz takih izglede se vidi, kako potrebni so napredni listi, saj je to tisti biič, ki ga je naš Zveličar rabil v templju. Toliko slabih izglede imamo od gospoda Mezka, da bi se napisalo lahko cele bukve. Ob novem letu je zaprl zvonik. Ura ni šla, zvonilo se ni 27 dni, ne zjutraj, ne opoldan in ne zvečer. Tudi ne, če so nesli zadnjo popotnico k bolniku. To je veliko slabša vera, kakor na Turškem. Kaj porečete, častiti škof, ali se ljudje nad takim dejanjem ne pohujšajo bolj, kakor če bero »Slovenski Dom«? Za to smo pa prišli tako daleč, da res vera peša. Od starih ljudi sem slišal: vera po farjih gor, po farjih dol. Pri nas je že umrlo 5 oseb brez zadnje tolažbe, zakaj, si lahko mislite. Dne 27. maja t. l. pa se je obesil tukajšnji prevžitkar Matija Drolc, star kakih 75 let.

Razširjajte „Slovenski Dom“.

o Zagorske novice o

zg Iz Zagorja ob Savi. V nedeljo, dne 8. t. m. se je vršil občni zbor podružnice sv. Cirila in Metoda družbe v prostorih g. Müllerja. Občni zbor je počastil g. župnik Berce kot zastopnik glavne družbe. — Prvomestnik otvori zborovanje, **ter predstavi prvobornika g. žup. Berceta** v Zag. dolini. V odbor so bili sledeči gg. izvoljeni: Ivan Taufer, prvomestnik; gosp. Poldka Ašič, namestnica; Dolenšek Joško, tajnik; njega namestnik Gerčar Albin; gđc. Berta Müller, blagajničarka; nje namestnik Prosenc Ivan, odborniki: gospa Nežka Sadar, Lazar Miloš, Keršnik Fran in Korbar Dragotin; pregledovalcem računov gospica Vera Weinberger in Ahčan Rudolf. Gospod župnik Berce je v imenu glavnega vodstva pozdravil navzoče ter pozivljali novi odbor k delu. Podal nam je tudi zgodovino razvoja slovenskega življa v naši dolini, kako je moral pred prilično 30. leti naš slovenski premogar stati v rudarski uniformi, kot častna straža nemškemu turnarjem, ki so tiste čase smelo poletavali v našo romantično dolino. Z navdušenjem je bil govor g. Berceta sprejet. Občni zbor je tudi sklenil na predlog prvomestnika, naj se naprosi glavno vodstvo, da bi se vršila letos glavna skupščina v Zagorju. Ker se nihče več ne oglasi k besedi, se zahvali prvomestnik g. Bercetu za gostoljubni poset ter zaključi zborovanje.

zg Novi most čez potok Medijo je že zdavno dograjen in dne 10 t. m. bi morala biti kolovdacija, ki je pa bila zadnji trenotek preklicana. Iz katerega vzroka se je to zgodilo, nam ni znano. Čudno se nam zdi, čemu čaka deželni odbor toliko časa. Stari most je že v tako slabem stanju, da se je bati kake nesreče. Zadnji čas je, da se izroči novi most prometu.

zg Zgradba nove ceste bode tudi v teku enega meseca dovršena, kar bo v veliko korist posestnikom iz Toplic, Kisovca, Loke, Izlak itd.

Ostali slovenski kraji

o Tržaška sokolska župa, ki šteje 900 članov, priredi dne 29. junija zlet na Opčinah. Slavnost se vrši na krasnem prostoru, ki ga prepusti v ta namen tramvaj-ska družba Trst - Opčine. Pri zletu bosta svirali dve godbi. Pri telovadbi bo svirala vojaška godba 19. pešpolka. Soditi po velikanskih pripravah, bo ta zlet v vsakem oziru prekašal onega, ki se je vršil lansko leto. Obeta se nam torej za sv. Petra in Pavla dan krasen užitek. Bližnji Notranjci in bratje s Kranjskega sploh, prihitite ta dan na Opčine, ne bo vam žal!

o Pred kratkim je tržaški škof dr. Karlin birmoval v raznih vaseh v tržaški

okolici. Povsod je bil več ali manj slovesno sprejet, kar kaže, da ima ljudstvo v tržaški okolici še vedno veliko spoštovanje do svojih vladik in to je v normalnih razmerah tudi popolnoma prav. — Tržaški Slovenci niso prav nič slabši, pa tudi nič boljši, kakor njihovi bratje v sosednji kranjski vojvodini. Tu in tam se n. pr. čitajo listi in brošure raznih strank in raznih barv. Tu in tam je ljudstvo rado židane volje ob raznih prilikah. Mlajši rod se tu in tam rad zasuče ob zvokih raznih godal in ljubinkuje ob tej priliki med seboj itd. Z eno besedo: ni je v obče najti nikake razlike med enim in drugim ljudstvom. In vendar — kaka razlika o priliki birmovanja na Tržaškem in na Kranjskem. Škofov nagovor v raznih okoličanskih cerkvah je bil vzet povsod strogo iz evangelija. Tu ni bilo slišati najmanjšega napadanja, celo najmanjšega namigavanja ne proti eni ali drugi stranki. Vsi poslušalci so odobravalni vse, kar so slišali; čuti ni bilo najmanjšega nerganja od strani raznih strank; kajti politike se tržaški škof niti dotaknil ni. Kako vse drugače pa je na Kranjskem ob takih prilikah... No, pa o tem raje molčimo. Resnica pa je, da ima mesto Trst z malo izjemo res srečo s svojimi škofi. Omenimo jih nekaj teh blagih mož iz pret. polstoletja: Legat, Juraj Dobrila, Glavina (ta je bil nekoliko bolj na italijansko stran), Andrej Šterk, ki je bil med drugim tudi dober pedagog; z veseljem je človek poslušal, kadar je izpraševal otroke iz veronauka. On se ni zadovoljil s praznim blebetanjem, temveč je najraje stavil tako imenovane »Denkfragen«, t. j. otrok je moral pri vprašanju misliti, predno je odgovoril. Njegov naslednik je bil Nagl, o katerem se je že mnogo mnogo pisalo in sedaj sedi na škofovski stolici v Trstu — kakor znano — dr. Karlin.

o V Levpi na Goriškem je dne 30. maja umrl nagle smrti tamkajšnji učitelj E. Hojak. Star je bil komaj 24 let in je bil poprej popolnoma zdrav in krepak. Še na predvečer — umrl je okrog polnoči — je prav zadovoljen in vesel sedel v gostlini ter se šalil. Smrt tega mladega in priljubljenega učitelja je vzbudila v celi sosesčini veliko pomilovanje in sožalje. N. v m. p.!

o Z Goriškega. O Rozini in Finšgarju se v novejšem času mnogo sliši in tudi »Slovenski Dom« je o teh dveh možeh že večkrat poročal. Zlasti Finšgar, ki je bil mnogo let okrajni šolski nadzornik za goriško okolico in je rodom Kranjec, je daleč na okoli dobro znan in ker je bil mož jako priljubljen, zato se vse zanima za njegovo usodo. Govori se, da bo sedaj, ko je preiskava dokončana, izpuščen iz zaporov, v katerih se nahaja že od 5. aprila t. l. Finšgarja bo branil pred poroto bržčas še ta mesec dr. Franko. Razpravi bo predsedoval bržkone dvorni svetnik Cazafura. O izidu te zanimive razprave bomo poročali tudi v »Slovenskem Domu«.

o Durango, Colo. Dragi mi urednik! Prosim priobčite ta moj, skromen dopis iz naše male slovenske naselbine. Mesto je prav prijazno, zlasti sedaj spomladi. Leži v ozki dolini med visokimi hribi 6500 čevljev nad morsko gladino in šteje 6000 prebivalcev, ki so po večini sami Angleži. Le malo število je nas Slovencev, ki se vsak po svoje borimo za svoj borni zaslužek. Večina jih dela v rudotopilnici, nekaj pa v premogovih rovih, ki so v obližju mesta. Višje v hribih je dosti vsakovrstnih rudokopov z raznovrstno rudo, kakor zlato, srebro, baker, svinec in cink. Tudi tukaj je nekaj rojakov. Plača ni ravno mala: 3 dolarje 8 ur, in naprej do 6 dolarjev. Delo se težko dobi. Kar se tiče družtev, se ne morem dosti pohvaliti. Imamo eno društvo, ki še dosti lepo napreduje, seveda bi lahko še lepše, ko bi bili vsi lepo složni. Ali sloge ni prave, torej tovariši delavci, združite se, zakaj v slogi je moč. Pregovor pravi: sloga jači, nesloga tlači. Kakor ta velja za vse, velja tudi za vas, slovenski gospodarji v vaši mili domovini, združite se s slovensko narodno-napredno stranko, nikar ne tarnajte v temi klerikalizma! Se bom še oglasil kmalu. Danes vam pošiljam naročnino za dva nova naročnika, ker se jim list prav dopade. J. K.

Gospodarstvo.

gs Letošnja košnja obeta vsled spomladanskih vremenskih razmer prav obilo in lepe živinske poklaje in to tudi v krajih, kjer so sicer rade poplave nagajale. — Nekateri posestniki so že začeli kositi zadnje dni minolega tedna. Vreme je naravnost krasno.

gs Kako se mora ravnati z mlekom. 1. Krave, od katerih dobivamo mleko, morajo imeti lepo osnažena vimena, ker to veliko vpliva na okus mleka. — Marsikje se vidi, da imajo krave kar črna vimena, toliko se drži blata na njih, zato se od takih krav ne more dobiti okusnega in trepežnega mleka. Pri molži pada nesnaga od vimena v mleko. Ta nesnaga se v mleku raztopi in mlekokisle glivice imajo tako veliko večjo ugodnost za pomnoževanje. Te glivice tudi razkrojijo mlečni sladkor v mlečno kislino in tako postane mleko kislo. 2. Ko smo snažno in čisto pomolžli, moramo mleko takoj dobro precediti, ako je slučajno med potjo padla noter kaka smet. Precediti moramo mleko v primerno posodo (lonec) in ga postaviti v mrzlo vodo, v škafo ali kako korito, da se shladi. Ko se je voda segrela, jo moramo nadomestiti zopet z mrzlo. Posodo moramo imeti pokrito s kakim sitom, da ne pade vanj kak mrčeš in da more do njega sveži zrak. Sme se pa tudi mleko precediti v vrč (kanglo) le tam, kjer ga takoj

postavijo v tekočo vodo, na primer kjer imajo pred hišo korito, v katerega teče vedno sveža voda. Kjer pa teče voda blizu hiše, naj tudi v vodi napravijo priprano korito in naj vedno noter postavljajo mleko, tako se mleko obvaruje mlečne kisline. Drugače se pa mleko ne sme prej vlivati v vrče, dokler se ne nese v mlekarno ozir. na trg, ker dobi tako zaduhli duh in grenak okus. Mleko mora biti od vsake molže posebej v mrzli vodi, dokler se ne nese v mlekarno. Mleko se mora hraniti v snažnih, mrzlih in zračnih prostorih. 3. Vsa posoda, katero rabimo za mleko, mora biti zelo snažna in ne poškodovana od rje. Vrči se morajo takoj po uporabi temeljito očistiti, dobro prezračiti in posušiti. Ker je snaga glavni pogoj v mlekarstvu, zato naj vsaka gospodinja vpoštevata snago, kajti brez snage tudi v mlekarstvu ne bomo napredovali.

gs **Zelo hud škodljivca** sadnega drevesja je takozvani **jabolčni molj**, ki je zelo napadel sadno drevje — posebno v nekaterih krajih Gorenjske. Male gosenice tega škodljivca se nahajajo v zapredkih, ki so raztreseni po drevesih ponajveč na jablanah in češpljah. Kjer so taka gnezda, vidimo vse liste razjedene in ko te gosenice vse listje okoli gnezda obžro, se preselijo naprej in tako zopet drugod nadaljujejo svoje sadjarju zelo nekoristno delo. Zati-rati je mogoče tega škodljivca na ta način, da se obira gnezda in potem sežge ali pa zmečka. Treba bi bilo pač kaj več storiti, da se tega škodljivca zatire.

gs **Pregloboko vsajena sadna drevesa**. Izkušnje kažejo, da pregloboko vsajeno drevo nikoli ne uspeva in ako se v najkrajšem času ne posuši, kar je najbolj pogosto, vendar nikoli sadja ne donaša. Najbolj je dokazan nedostatek tega iz izkušnje nekega francoskega sadjereja. Meseca novembra je vzel iz svoje drevesnice 6 enako močnih dreves. Dve drevesci je vsadil tako globoko kakor sta rasli v drevesnici, dve 19 cm globlje in dve 32 cm globlje. V naslednjih dveh letih sta prvi drevesci pogladi dolge in močne poganke, dočim so ostala drevesca le malo in slabo rasla. Nato je od pregloboko vsajenih drevesc odkopal zemljo do korenin in s to zemljo pokril korenine prvih dveh drevesc do višine 32 cm. V naslednjih letih so kazala drevesca, od katerih je odpravil zemljo, prav močno rast, dočim sta prvi drevesci nehali rasti. To je ponavljal in preminjal, da je prišel do neoporečnih dokazov, da je pregloboka vsaditev drevesc vedno kriva, da ne uspevajo.

gs **Zakaj raste na travnikih, gnojenih z gnojnico, toliko plevla?** Zato, ker je gnojnica gnojilo, ki ima v sebi dosti dušika in kalija, toda skoro nič fosforove kisline. Trave na naših travnikih pa potrebujejo vse tri redilne snovi, da morejo dobro uspevati. Vsled gnojnice dobre trave in detelje v rasti zaostanejo, na njih mesto pa stopijo rastline, ki ljubijo v obili meri

dušik. Krma takih rastlin pa je pusta, polna takozvanih štibelj, ki jih tudi živina ne mara. Priporočati je tedaj, da se po takih travnikih gnoji tudi s kakim fosfornim gnojilom, n. pr. z žlindro.

Dolenjsko pismo.

II.

Dragi kmet!

Oglejva si to »ljudsko stranko«. Na shodih, ki se prirejajo v imenu te stranke, nastopajo razni govorniki: duhovniki, advokati in drugi doktorji, malo kmetov najdeš med njimi. Ti vsi, pa prav vsi te hočejo prepričati, da so izvrstni prijatelji kmeta in pospeševalci kmečkih koristi in da je pravzaprav »ljudska stranka« kmečka stranka, in sicer edina kmečka organizacija na politično - gospodarski podlagi.

To vse se jako lepo sliši in od kraja je še šlo precej vere tem lepim besedam.

Ako pa pogledava natančneje po strankinem vodstvu in njega delovanju, kakor po delovanju njih zaupnikov na deželi, tedaj prideva do zaključka, da je ta »ljudska stranka« samo stranka in politična organizacija duhovnikov, rimskih doktorjev, advokatov in drugih posvetnih špekulantov, ki smatrajo to stranko za nekako podjetje, ki daje bogate dobičke podjetnikom, masa tega podjetja t. j. slovensko ljudstvo pa se izkorišča, kakor delavci v tovarni od kapitalistov. Voditelji imajo čim dalje več, kmečko ljudstvo pa čim dalje manj.

Če bi bila ta »ljudska stranka« res kmečka stranka, bi morala vendar biti v rokah kmetov posestnikov in kmečkih delavcev. V vodstvu te stranke pa najdeš v prvi vrsti duhovnike in teh je mnogo, takoj za njim pa so advokati, zdravniki, profesorji, veletrgovci itd. Kmetijskih strokovnjakov ali živinozdravnikov in poljedelskih inženirjev ne najdeš v vodstvu »Slovenske Ljudske Stranke«. Kmetov pa tako malo, da se porazgube in še ti so samo za parado ter nimajo nobene besede v vodstvu.

Predsednik kmetijske družbe kranjske gosp. Povše je menda edini strokovnjak v kmečkih zadevah in ima tudi voljo delati v prospeh kmetov.

Ali v strankinem vodstvu ga imajo samo »za pokazat«, želje njegove se ne upoštevajo. In celo v kmetijski družbi ne odločuje sam, ampak so mu dali zraven dr. Lampeta kot podpredsednika, da ga nadzira in mu narekuje. V zadnjem času se je izvedelo, da je imela vlada namen, imenovati za deželnega glavarja gosp. Povšeta, ki tudi spada že kot strokovnjak v kmečkih stvareh na prvo mesto večinoma kmečke dežele. Ali vodstvo »ljudske stranke« je to preprečilo in nasvetovalo vladi in cesarju, naj se namesto Povšeta,

ki je baje prestar, imenuje za glavarja advokat dr. Šusteršič, ki ni niti kmečkih staršev sin.

Tako torej v vodstvu »ljudske stranke« prevladuje komanda jezičnih in cerkvenih doktorjev, kmet pa ni tamkaj imel nikoli nobenega vpliva in ga ne bo imel. Kmet, ti si za »ljudsko stranko« samo glasovalni stroj, ki se porine v kot, ko je storil svojo dolžnost.

Dragi kmet! Iz navedenega boš razvidel, da tudi dandanašnji odrija duhovnik kmeta od vplivnih mest in ga tudi v vsakdanjem življenju ne upošteva.

Na deželi je duhovniška stranka ustanovila takozvane »kmečke zveze«, ki naj bodo nekake podružnice osrednje organizacije. Vprašaj kjerkoli hočeš, izvedel boš, da je v teh »kmečkih zvezah« kmečki samo naslov, drugo pa zopet kakor pri glavnem vodstvu.

Predsedniki teh zvez so ponavadi župniki ali kaplanje, kmetje pa, ki so privzeti v odbore, so navadno odvisni od »gospodov« in smejo samo — kimati. V teh društvih ima zadnji mežnar in organist večjo besedo, kakor vsi člani — kmetje.

V takih razmerah je seveda nemogoče, da bi kmečki glas kaj zalegel v stranki in koristi ali uspehe, če jih je kaj od teh zvez, pobero navadno gospodje v Ljubljani in voditelji posameznih društev. Neki samostojni kmet mi je dejal: »Kmečke zveze« so zato tukaj, da duhovniki lažje kmete zvežejo, da se ne morejo samostojno gibati.«

O kmetijskih delavcih niti ne govorim. Osebenkarja zaničuje javno duhovnik in ga zaničuje njegova stranka.

Kdo drugi nam je odgnal najboljšo delavske moči na kmetih!

Duhovniške posojilnice so tako kmeta, kakor delavca zapeljale v lahkomišelnost dolgove, iz katerih se ni mogoče drugače rešiti, kakor z begom od rodne grude. Tisoče in tisoče krepkih mož in fantov je šlo v Ameriko za denarijem, da poplača hišna bremena farovski posojilnici. Domači grunti se težko obdelujejo z otroci in stariimi ljudmi. Pridelovanje vseh življenjskih potreb nazaduje od leta do leta in v navado je prišlo, da ljudje v čisto agrarni deželi kupujejo koruzo, moko in drugi živež v prodajalnah.

Tako, dragi kmet, lahko spoznaš svoje nazadovanje ob vsej glori »Slovenske Ljudske Stranke« in če boš pustil, da bo ta glori doseglja svoj vrhunec, boš v istem slovesnem trenutku duševni in telesni berač, ki pobira drobtine in kapljice z bogatih miz njegovih izmozgovalcev.

Dragi kmet! Do prihodnjic ti zopet napišem par vrstic in te do takrat prijeteljsko pozdravljam: »Kmet s kmetom!«

Ob zeleni Krki, na sv. Marjete dan 1913.

Slavko Slavič.

LISTEK.

Indijski glumači.

Spisal F. Korošec.

(Konec.)

Skoro nato je Frabang kratko vskliknil, nakar sta njegova žena in služabnik privlekla, oziroma privabila v našo sredo veliko zavezano košaro z voza. »Kače so dobre, prav dobre!« nam je Frabang zaklical. Toda ženske niso hotele več vzdržati. »Ne, če pride glumač s kačami, ne ostanemo tukaj!« so kričale. Nič ni pomagalo, ostali smo moški sami. Gostilničar je peljal ženske v sobo v drugem nadstropju, odkoder so pri odprtem oknu in v varni daljavi lahko opazovale glumaške umetnosti. Vprašal sem, kakšne so, in Frabang mi je odgovoril, »dve kobri«. Sicer niso to prav prijetna družba, toda Frabang nam je v svoji mešanici razložil, da kači nimata več strupenih zob, da torej nista več nevarni. Sploh sta pa tako krotki in ubogata njega, da z njima ne bomo nič v dotiko prišli. Pomagal je tudi ženskam na okno, naj pridejo doli, toda v to jih ni mogel napraviti.

Njegova žena je med tem odvezala z usnjenimi pasovi zavezano košaro ter odgrnila težko odejo. Nič nismo še videli. Zdaj je pa začel zamolklo udarjati boben in gong in v zvonjenju podobno godbo se je mešalo polglasno monotono petje Frabanga, ki je vmes ostro in kratko sikal kakor če pade žareče železno v vodo. Nankrat se je dvignila kačja glava iznad košare, skoro tudi druga, in v čudnih gibih in polkrogih sta se premikali grdi trioglati glavi, se dvigali in padali kakor v taktu godbe. Vedno hitreje je pel Frabang, vedno hitreje sta udarjala gong in boben, vedno višje sta se dvigali glavi iz košare, s kakor sveča ravnimi trdimi telesi, napihnenimi vratovi in strašnimi jeziki. Nehote smo se tudi moški umaknili s stoli za mize. Nato je godba umolknila; le Frabang je pel dalje, toda drugače, v kratkih, ukazajočih glasovih in vmes ostro sikajoč. Zdaj sta se kačji glavi nagnili čez košarin rob in predno smo mogli slediti njih gibom, sta se že ovili okrog Frabangovega telesa ter čez njegovo glavo okrog bambusovega droga, druga za drugo. Nato sta se ovijali okrog droga proti vrhu in na vrhu sta se obe zvili v klobčič ter mahali z glavami v krogu. Frabang je plašno zrl navzgor ter počasi korakal z drogom za pasom po dvorišču. Seveda nimo pazili kaj se je spodaj godilo zato tudi nismo videli, da je deček izginil. Hipoma smo slišali zamolkel udarec na dvoriščna vrata, nehote so se nam oči obrnile tja. V istem hipu je Frabang glasno zakričal, izdrl drog izza pasa ter ga postavil na tla. Pokazal je na vrh.

Kači sta brez sledu izginili, ni jih bilo več. Skoro zaslišimo nov udarec na vrata, ki so se z glasnim truščem odprla in skozi nje je priskakal mali dečko. Malo rjavo telesce je imel ovito od obeh kač, ki sta dvignjeni glavi vrteli nad njegovo obrito glavico.

Frabang je parkrat grgraje seklil in kači sta se bliskovito hitro odvili z dečkovega telesa in izginili v košaro ki jo je žena Frabangova pokrila z usnjeno odejo in nesla na voz. Obstali smo zopet občudenja ter zaklicali damam v drugem nadstropju, če so videle, kako sta kači izginili. Nič več niso videle kakor mi! Veliko bližje kakor mi so opazovale za zaprtimi okni okrog droga oviti kači, slišale kakor mi udarec na vrata in ko so vsled Frabangovega kriča zopet pogledale na drog, ni bilo kač več gori.

Začeli smo si razlagati vzroke, toda po sebi umevno, ni nihče pravega uganil. Italijanski duhovnik je menil, da kače sploh niso bile prave kače, ampak kakšna zelo podobno umetna stvar. No, to smo takoj zavrgli, kajti s tako trditvijo bi tudi lahko rekli, da glumači niso bili ljudje, ampak ponarejeni stvori. Častniku se je zdelo, da sta se kači zagnali z droga v hišo, toda verjetno tudi to ni bilo. Amerikanec je enodušno rekel: »Jaz si o takih rečeh nikoli ne belim glave, kajti pravega pojasa vendar ne najdem. Stari rumeni cigan in njegova banda so edini, ki jim je tajnost znana. Odkupimo jim jo!«

Danes mi je žal, da se nismo poprijeli tega nasveta Amerikanca. Najbolj pomembno bi bilo, da bi Frabangu dali par cekinov in bi nam pojasnil vse svoje skrivnosti, katerih rešitve smo zaman ugibali.

Ženske so ostale pri odprtih oknih in niso hotele priti doli, ko so videle, da se glumači pripravljajo za zadnjo umetnost. Frabang je namreč izvlekel iz podolgaste košare štiri špičaste meče in štiri kratka zavita bodala, kakor jih rabijo Malajci. Položil jih je na tla in pričakovati je bilo, da pride zopet nekaj strašnega in krvavega. Mali dečko se je zleknil na tla in se zvil v klobčič kakor jež. Glavo je imel stisnjeno med noge kakor se večkrat vidi v cirkusih. Bobnar je odložil boben in stopil v krog, njemu sta sledila žena in služabnik. Frabang je z voza prinesel odejo iz debele težke jute, še enkrat tako veliko, kakor je navadna rjuha. Pokazal je nam odejo in dal potipati. Videli smo, da je trdna in močna, a tudi mehka in gibljiva. Nato je vzel štiri bodala in jih med nas razdelil ter pokazal, naj bodemo, oziroma režemo odejo. Storili smo to in videli, kako so ostrabodala se zapičila skozi odejo prav do ročaja. Nato je bodala vzel, jih položil nam pred noge in dal štiri meče, s katerimi smo prav tako vbadali in rezali odejo. Tudi meči so bili osrobrušeni in špičasti ter smo jih z lahkoto porivali v mehko odejo. Nato je meče položil poleg bodal.

»Pazite na orožje,« mi je šepnil italijanski oficir v uho, »jaz bom gledal Fra-

bang, vi, častite oče, pa glejte na odejo.« Prosil sem še Amerikanca, naj pazi na ženo in ostala dva glumača, da bomo ja opazili vsako prevaro, ki bi se izvršila, ali če bi se hotelo kaj zamenjati. In to se je tudi zgodilo, da nam torej ni moglo prav nič uiti, če bi se kaj takega primerilo.

Frabang je zdaj dvignil v klobčič zavitega dečka ter ga pred našimi očmi zavil v odejo ter napravil okrogel zavoj. Zavozlal je tudi vse štiri ogle odeje ter vrgel potem zavoj na tla. Nato je z desno roko prijel en meč in z levo eno bodalo. Isto so storili tudi žena in oba služabnika. Kar se je zdaj vršilo, je bilo tako strahovito, da smo mogli le z naporom največje sile gledati: grdi glumači so počenili okrog zavoja ter bodli in sekali s pravo kanibalsko besnostjo z ostrim in špičastim orožjem vani in sicer tako globoko, da so rezila zgignila v zavoj. Vršilo se je mesarstvo, nekaj nenaravnega, hudičevega in le težko smo se vzdržali pri misli, da je vse to le umetnost glumačev. Kolikor smo mogli videti, se v zavoj ni ničesar ganilo in vendar je bila možnost, da je deček še notri, prav tako izključena, kakor možnost, da bi pred našimi očmi mogel uiti. Če bi se še tako tesno zvilo, prostornine svojega telesa ni mogel zmanjšati, in tako bi ga morale pošasti, ki so vbadale zavoj na vseh koncih, popolnoma razmesariti. Vse smo tako natanko videli, ker se je to klanje vršilo sredi nas, da je bila prevara tu najmanj mogoča.

Klanje je trajalo kake tri minute. Nato so hudiči skočili pokonci in Frabang je pobral orožje ter ga dal nam v pregled. Groza nas je še bolj stresla: vseh osem bodal je kazalo sveže madeže krvi! Skočili smo s stolov ter hoteli sami odpreti zavoj, toda iz njega je že lezel mali dečko brez vsake rane in praske popolnoma zdrav. Veselo je skočil mali junak med nas ter smehljaše pobiral srebrni denar, ki smo ga bogato dajali.

Frabang je s cunjami obrisal nože in jih spravil v košaro. Nato se je priklonil ter zahvalil za obilne darove ter s celobando odšel skozi dvoriščna vrata. Obseleli smo pri mizah in imeli občutek, da smo se zbudili iz težkih sanj.

Ne bom ponavljal vsebine naših pogovorov in ugibanj, na kakšen način so glumači izvedli svoje točke. Niti danes ne vem tega in najbrže ne bom izvedel, kajti o Frabangu sem lansko leto čital v nekem italijanskem listu, da ga je strupena kobra pičila in je uro nato umrl.

Razno

* **Avstrija troši denar za mlade Albance.** Avstrija vzdržuje na Dunaju cel albanski zavod, kjer se šolajo mladi Albanci na avstrijske stroške. To zanimivo odkritje je napravil poročevalec v proračun-

skem odseku državnega zbora. Vseh Albancev je na Dunaju v tem zavodu 40. Za vsakega plača Avstrija na mesec po 200 K; torej na leto za te albanske fante približno 100.000 K. Trgovsko ministrstvo plačuje te stroške za približno 20 Albancev, za ostale pa zunanje ministrstvo. Za naše sinove Avstrija nima denarja, pač pa za nekulturne Albance. Poročilo o tej šoli, o kateri je bilo do sedaj vse tajno, je naravnost uničujoče za vlado. Zavod najslabše prospeva; o pouku teh albanskih ljubljencev ni niti govora. Dečki živijo v zavodu, kakor divjaki; navajeni so na življenje doma v divji Albaniji. Bolj ko se trudijo strokovnjaki, da bi te divjake izobrazili, tem manj je uspehov. Celo policija mora večkrat poseči vmes, da jih ukroti. Za takšne ljudi ima avstrijska vlada dovolj denarja, za avstrijske davkoplačevalce pa nima nikdar pravega srca. Uboga naša Avstrija!

* **Mož, ki hitro čita.** Znanstveni krogi trdijo z vso odločnostjo, torej ni mogoče o resnici dvomiti, da ima doktor George Gould (Francoz) klijenta g. M. C., ki lahko prečita z enim samim pogledom eno celo stran knjige, tiskane v osmerki ali v dvanajsterki. Pogled na eno stran traja 1—2 sekundi in to kar čita z neverjetno naglico, mu ostane vse natančno v spominu za vedno. Celo kako leto pozneje lahko ponovi vse, kar je čital od besede do besede, samo da ni čtivo preveč abstraktno, ampak bolj lahko, n. pr. zgodovina, vezana beseda (pesmi), romani itd. To je pač menda edini slučaj na celim svetu, kar se tiče vida in dobrega spomina.

* **Mati v moški obleki.** Pred zagrebškim sodiščem se je pripetil v soboto zelo zanimiv slučaj. Kmetica Katarina Stubic iz Kraljevca pri Zagrebu je bila obtožena zaradi zanikrnega nadzorstva svojega petletnega otroka, ki je utonil. Ko je poklicaj sodnik Stubicevo v dvorano, je stopil pred sodnika neki moški. Sodnik: Zakaj pa ni prišla žena Katarina? Moški odgovori: »Katarina Stubic sem jaz!« V pojasnilo svojega nastopa je povedala žena sledeče: Pred nekaj leti mi je umrl mož, ki me je zapustil v silni bedi z dvema otrokoma. En otrok je kmalo po moževi smrti umrl. Da bi ohranila ostalega otroka, oblekla sem si možovo obleko, močna sem, in kmalo sem dobila delo kot železniški delavec na progi. Od začetka so me vaščani dražili in so me zasramovali, toda jaz se nisem za to nič zmenila, ker mi je bilo več ležeče na tem, da ohranim sebe in otroka. Končno pa je to zasramovanje ponehalo, ljudje so se me privadili in živela sem kot železniški delavec mirno pri svojem delu in skrbela za otroka, dokler se mi ni pripetila ta nesreča. Sodnik je nato preložil obravnavo in prosil za informacijo občinski urad. Občinski urad je izpovedbe obtoženke potrdil in je posebno poudarjal njeno materinsko ljubezen. Sodišče bo bržkotne obtožbo umaknilo.

* **Zavedne slovenske učenke.** Laški plakaterji so hoteli v soboto nalepiti na slovensko šolo v Trstu sramotilen lepak proti Slovencem. Slučajno je prišlo mimo več slovenskih učenek, ki so lepak strgaile s slovenske šole, češ, da Lahji nimajo pravice lepiti svoje lepake, še najmanj pa tako sramotilne na zasebno slovensko last. Plakaterji so odšli, ne da bi izvršili svoj zlobni namen. Med tem se je nabralo okoli odločnih slovenskih deklic kakih 100 laških pobalnikov, ki so deklice dejansko napadli. Deklice so zbežale v šolo, laški pobalini so drli za njimi celo v vežo, kjer pa jih je neljubo sprejel šolski sluga z metlo in jih napodil.

Izdajatelj in odgovorni urednik:
Valentin Kopitar.

Loterijske številke.

Dvignjene v soboto, dne 7. junija 1913.

Dunaj: 29, 73, 28, 84, 60.

Dvignjene v sredo, dne 11. junija 1913.

Brno: 10, 78, 68, 57, 39.

Gradec: 45, 12, 16, 10, 7.

*Lastna tovarna
ur v Švici*

1887

Zahtevajte "JUBILEJNI CENIK" zastoj

1912

Fr. Čuden, Ljubljana.

s Splošno priznana kot najboljša je kakovost Kolinske kavne primesi, zato se je ta kavni pridelek hitro priljubil vsem našim gospodinjam. K temu je obenem mnogo pripomoglo dejstvo, da je Kolinska kavna primes pristoja domače blago, edino te vrste sploh. Ravno kar je Kolinska tovarna ponovno naklonila naši »Družbi sv. Cirila in Metoda« 1000 K; to pa nalaga vsem našim gospodinjam dolžnost, da kupujejo samo Kolinsko kavno primes, od katere imajo tudi naša narodna podjetja svoj dobiček. — Pazite pri nakupu na znamko »Sokol«!

Žrčne cene v Ljubljani

	Cena			
	od		do	
	K	h	K	h
1 kg govejega mesa I. vrste . . .	1	80	2	—
1 " " " II. " . . .	1	60	1	80
1 " " " III. " . . .	1	50	1	70
1 " telečjega mesa . . .	1	80	2	—
1 " praščjega mesa (svežega) . . .	2	—	2	20
1 " " (prekajenega) . . .	2	20	2	40
1 " koštrunovega mesa . . .	1	40	1	50
1 " prašiči na klavnici . . .	1	10	1	30
1 " kozličevega mesa . . .	0	—	0	—
1 kg masla . . .	2	60	3	60
1 " masla surovega . . .	2	60	2	80
1 " masti praščje . . .	1	94	2	00
1 " slanina (špeha) sveže . . .	1	90	1	92
1 " slanina prekajene . . .	1	90	2	—
1 " sala . . .	1	80	1	92
1 " surov. margarinkega masla . . .	—	—	0	—
1 " kuhan. margarinkega masla . . .	2	—	2	20
1 jajce . . .	—	06	—	8
1 l mleka . . .	—	20	—	22
1 " posnetega . . .	—	08	—	10
1 " smetane sladke . . .	—	—	—	—
1 " " kisle . . .	—	90	1	00
1 kg medu . . .	1	40	1	60
1 " čajnega surovega masla . . .	3	20	3	60
1 piščanec . . .	1	25	1	50
1 golob . . .	—	40	—	50
1 raca . . .	1	30	2	—
1 gos . . .	7	—	8	—
1 kapun . . .	0	—	0	—
1 puran . . .	0	—	—	—
100 kg pšenične moke št 0 . . .	35	40	—	—
100 " " " 1 . . .	35	00	—	—
100 " " " 2 . . .	34	20	—	—
100 " " " 3 . . .	33	50	—	—
100 " " " 4 . . .	32	50	—	—
100 " " " 5 . . .	31	60	—	—
100 " " " 6 . . .	30	80	—	—
100 " " " 7 . . .	28	30	—	—
100 " " " 8 . . .	16	50	—	—
100 " koruzne moke . . .	25	50	—	—
100 " ajdove moke . . . I. . .	48	—	—	—
100 " ajdove moke . . . II. . .	46	—	—	—
100 " ržene moke . . .	—	—	—	—
1 l fižola . . .	—	30	—	32
1 " graha . . .	—	—	—	—
1 " leče . . .	—	40	—	44
1 " kose . . .	—	30	—	32
1 " ričeta . . .	—	26	—	28
100 kg pšenice . . .	23	—	24	00
100 " rži . . .	21	00	22	—
100 " ječmena . . .	20	—	21	—
100 " ovsa . . .	22	00	23	—
100 " ajde . . .	23	00	24	00
100 " prosa belega . . .	—	—	—	—
100 " " navadnega . . .	18	—	19	—
100 " koruze . . .	18	60	19	—
100 " činkvantina . . .	23	—	24	—
100 " krompirja . . .	6	00	7	—

Lesni trg.

Cena trdemu lesu 9-50 do 12 K.
Cena mehkeemu les 8—do 9—K.

Trg za seno slamo, in steljo.

Na trgu je bilo

voz sena	5	—	6	50
" slame	5	—	6	—
" stelje	3	—	4	—
" detelja	6	50	7	50